

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

S.T.I. MODEL ANSWERS

OF DAILY TEST PAPERS FROM
21 - to - 26 OCT 2019

STI MODEL ANSWER

Name : _____	Q . No	Total Marks	Obtained Marks
Roll No. : _____	Q. 1	10	
Time : _____	Q. 2	4	
	Q. 3	4	

1.	ગાંધાર અને મથુરા શૈલી વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.	10 માર્ક																		
ANS	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ગાંધાર શૈલી</th> <th>મથુરા શૈલી</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. યુનાની અથવા હેલેનિસ્ટીક મૂર્તિકળાનો પ્રભાવ જોવા મળે છે. આથી તેને ઈ-ડો-ગ્રીક શૈલી પણ કહે છે.</td> <td>- આ એક ભારતીય (સ્વદેશી) શૈલી છે. કોઈ બાહ્ય સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ નથી.</td> </tr> <tr> <td>2. પ્રાથમિક ગાંધાર શૈલીમાં વાદળી અને રાખોડી રંગના પથ્થરોનો ઉપયોગ થતો હતો. કમશ: માટી અને પ્લાસ્ટર(stucco)નો ઉપયોગ થયો.</td> <td>- ટપકાંવાળા લાલ પથ્થરોનો ઉપયોગ.</td> </tr> <tr> <td>3. ગ્રીક-રોમન દેવતાઓના મંદિરોમાંથી પ્રભાવિત બૌદ્ધ ચિત્રો જોવા મળે છે. (મુખ્યત્વે મહાયાન પંથ)</td> <td>- ત્રણેય ધર્મોનો પ્રભાવ: જૈન, બૌદ્ધ અને હિન્દુ</td> </tr> <tr> <td>4. વિકાસ ક્ષેત્ર : અફઘાનીસ્તાનના કાંધાર, ઉત્તર-પશ્ચિમી સરહદી ક્ષેત્રો અને પેશાવર.</td> <td>- વિકાસ ક્ષેત્ર : મથુરા, સોંપ અને કંકાલિટીયા. - કંકાલિટીયા જૈન મૂર્તિકલા માટે પ્રસિદ્ધ હતું.</td> </tr> <tr> <td>5. બૌદ્ધ મૂર્તિની વિશેષતા: - બુદ્ધને આધ્યાત્મિક મુદ્રામાં દેખાડેલ છે. - યોગી મુદ્રામાં, આઠા વસ્ત્રોમાં, ઓછા ઘરેણાંઓ સાથે, પવન દ્વારા ઊડતાં વાંકડીયા વાળ જેવી અવસ્થામાં જોવા મળે છે. - અર્ધનિમીલિત આંખો. - હુષ્ટપુષ્ટ શરીર. - આ લક્ષણો બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દર્શાવે છે.</td> <td>- બુદ્ધને હસતા અને પ્રસન્ન સ્વભાવમાં દેખાડેલ છે. - યુસ્ત કપડાંવાળું સશક્ત શરીર બતાવવામાં આવ્યું છે. - માથું મુંડન કરેલું છે. - પચાસન મુદ્રા અથવા અભય મુદ્રામાં બતાવાયા છે. - ચહેરા પર કૃપાભાવ છે. - સમાન રીતે માથા પર બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દેખાય આવે છે.</td> </tr> <tr> <td>6. ચહેરાના લક્ષણો : લાંબી આંખો, ટૂંકા કાન, તિણ્ણ/તિક્ષ્ણ નાક.</td> <td>ચહેરાના લક્ષણો : - લાંબા કાન, પહોળી આંખો, જાડા હોઠ, મોટું નાક.</td> </tr> <tr> <td>7. સમયગાળો : પ્રથમ સદી પૂર્વ(BC)થી પાંચમી સદી</td> <td>- મુખ્યત્વે પ્રથમ સદી</td> </tr> <tr> <td>8. અમુક બૌદ્ધ અને બોધિસત્વોની મૂર્તિ ગ્રીક-રોમન દેવતાઓ પર આધારિત છે. જે ગ્રીક દેવ એપોલોની મૂર્તિઓ સાથે મળતી આવે છે.</td> <td>- મૂર્તિઓ મૌર્યકાળ દરમિયાન મળેલી યક્ષ મૂર્તિઓ જેવી છે.</td> </tr> </tbody> </table>	ગાંધાર શૈલી	મથુરા શૈલી	1. યુનાની અથવા હેલેનિસ્ટીક મૂર્તિકળાનો પ્રભાવ જોવા મળે છે. આથી તેને ઈ-ડો-ગ્રીક શૈલી પણ કહે છે.	- આ એક ભારતીય (સ્વદેશી) શૈલી છે. કોઈ બાહ્ય સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ નથી.	2. પ્રાથમિક ગાંધાર શૈલીમાં વાદળી અને રાખોડી રંગના પથ્થરોનો ઉપયોગ થતો હતો. કમશ: માટી અને પ્લાસ્ટર(stucco)નો ઉપયોગ થયો.	- ટપકાંવાળા લાલ પથ્થરોનો ઉપયોગ.	3. ગ્રીક-રોમન દેવતાઓના મંદિરોમાંથી પ્રભાવિત બૌદ્ધ ચિત્રો જોવા મળે છે. (મુખ્યત્વે મહાયાન પંથ)	- ત્રણેય ધર્મોનો પ્રભાવ: જૈન, બૌદ્ધ અને હિન્દુ	4. વિકાસ ક્ષેત્ર : અફઘાનીસ્તાનના કાંધાર, ઉત્તર-પશ્ચિમી સરહદી ક્ષેત્રો અને પેશાવર.	- વિકાસ ક્ષેત્ર : મથુરા, સોંપ અને કંકાલિટીયા. - કંકાલિટીયા જૈન મૂર્તિકલા માટે પ્રસિદ્ધ હતું.	5. બૌદ્ધ મૂર્તિની વિશેષતા: - બુદ્ધને આધ્યાત્મિક મુદ્રામાં દેખાડેલ છે. - યોગી મુદ્રામાં, આઠા વસ્ત્રોમાં, ઓછા ઘરેણાંઓ સાથે, પવન દ્વારા ઊડતાં વાંકડીયા વાળ જેવી અવસ્થામાં જોવા મળે છે. - અર્ધનિમીલિત આંખો. - હુષ્ટપુષ્ટ શરીર. - આ લક્ષણો બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દર્શાવે છે.	- બુદ્ધને હસતા અને પ્રસન્ન સ્વભાવમાં દેખાડેલ છે. - યુસ્ત કપડાંવાળું સશક્ત શરીર બતાવવામાં આવ્યું છે. - માથું મુંડન કરેલું છે. - પચાસન મુદ્રા અથવા અભય મુદ્રામાં બતાવાયા છે. - ચહેરા પર કૃપાભાવ છે. - સમાન રીતે માથા પર બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દેખાય આવે છે.	6. ચહેરાના લક્ષણો : લાંબી આંખો, ટૂંકા કાન, તિણ્ણ/તિક્ષ્ણ નાક.	ચહેરાના લક્ષણો : - લાંબા કાન, પહોળી આંખો, જાડા હોઠ, મોટું નાક.	7. સમયગાળો : પ્રથમ સદી પૂર્વ(BC)થી પાંચમી સદી	- મુખ્યત્વે પ્રથમ સદી	8. અમુક બૌદ્ધ અને બોધિસત્વોની મૂર્તિ ગ્રીક-રોમન દેવતાઓ પર આધારિત છે. જે ગ્રીક દેવ એપોલોની મૂર્તિઓ સાથે મળતી આવે છે.	- મૂર્તિઓ મૌર્યકાળ દરમિયાન મળેલી યક્ષ મૂર્તિઓ જેવી છે.	
ગાંધાર શૈલી	મથુરા શૈલી																			
1. યુનાની અથવા હેલેનિસ્ટીક મૂર્તિકળાનો પ્રભાવ જોવા મળે છે. આથી તેને ઈ-ડો-ગ્રીક શૈલી પણ કહે છે.	- આ એક ભારતીય (સ્વદેશી) શૈલી છે. કોઈ બાહ્ય સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ નથી.																			
2. પ્રાથમિક ગાંધાર શૈલીમાં વાદળી અને રાખોડી રંગના પથ્થરોનો ઉપયોગ થતો હતો. કમશ: માટી અને પ્લાસ્ટર(stucco)નો ઉપયોગ થયો.	- ટપકાંવાળા લાલ પથ્થરોનો ઉપયોગ.																			
3. ગ્રીક-રોમન દેવતાઓના મંદિરોમાંથી પ્રભાવિત બૌદ્ધ ચિત્રો જોવા મળે છે. (મુખ્યત્વે મહાયાન પંથ)	- ત્રણેય ધર્મોનો પ્રભાવ: જૈન, બૌદ્ધ અને હિન્દુ																			
4. વિકાસ ક્ષેત્ર : અફઘાનીસ્તાનના કાંધાર, ઉત્તર-પશ્ચિમી સરહદી ક્ષેત્રો અને પેશાવર.	- વિકાસ ક્ષેત્ર : મથુરા, સોંપ અને કંકાલિટીયા. - કંકાલિટીયા જૈન મૂર્તિકલા માટે પ્રસિદ્ધ હતું.																			
5. બૌદ્ધ મૂર્તિની વિશેષતા: - બુદ્ધને આધ્યાત્મિક મુદ્રામાં દેખાડેલ છે. - યોગી મુદ્રામાં, આઠા વસ્ત્રોમાં, ઓછા ઘરેણાંઓ સાથે, પવન દ્વારા ઊડતાં વાંકડીયા વાળ જેવી અવસ્થામાં જોવા મળે છે. - અર્ધનિમીલિત આંખો. - હુષ્ટપુષ્ટ શરીર. - આ લક્ષણો બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દર્શાવે છે.	- બુદ્ધને હસતા અને પ્રસન્ન સ્વભાવમાં દેખાડેલ છે. - યુસ્ત કપડાંવાળું સશક્ત શરીર બતાવવામાં આવ્યું છે. - માથું મુંડન કરેલું છે. - પચાસન મુદ્રા અથવા અભય મુદ્રામાં બતાવાયા છે. - ચહેરા પર કૃપાભાવ છે. - સમાન રીતે માથા પર બુદ્ધની સર્વજ્ઞતા દેખાય આવે છે.																			
6. ચહેરાના લક્ષણો : લાંબી આંખો, ટૂંકા કાન, તિણ્ણ/તિક્ષ્ણ નાક.	ચહેરાના લક્ષણો : - લાંબા કાન, પહોળી આંખો, જાડા હોઠ, મોટું નાક.																			
7. સમયગાળો : પ્રથમ સદી પૂર્વ(BC)થી પાંચમી સદી	- મુખ્યત્વે પ્રથમ સદી																			
8. અમુક બૌદ્ધ અને બોધિસત્વોની મૂર્તિ ગ્રીક-રોમન દેવતાઓ પર આધારિત છે. જે ગ્રીક દેવ એપોલોની મૂર્તિઓ સાથે મળતી આવે છે.	- મૂર્તિઓ મૌર્યકાળ દરમિયાન મળેલી યક્ષ મૂર્તિઓ જેવી છે.																			
	- મથુરા શૈલીમાં બુદ્ધના માથા પર ચારેય બાજુ પ્રભામંડળ છે. જે ગાંધારશૈલીની તુલનામાં મોટું છે.																			

<p>2. ANS</p>	<p>‘એડોપ્ટ અ હેરિટેજ’ યોજના વિશે જણાવો.</p> <p>– એડોપ્ટ હેરિટેજ યોજના એ પ્રવાસન મંત્રાલય દ્વારા ‘વિશ્વ પ્રવાસન દિવસ’ 27 સપ્ટેમ્બર, 2017ના રોજ શરૂ કરવામાં આવી હતી.</p> <p>– આ યોજના અંતર્ગત પ્રવાસન મંત્રાલય દ્વારા ‘ભારતીય પુરાતત્વીય સર્વે’ અને સંસ્કૃતિ મંત્રાલયના સહયોગથી પર્યટન સ્થળો/સ્મારકો વિકસાવવામાં આવશે તથા આ સ્થળોને પ્રવાસીઓ માટે અનુકૂળ બનાવવામાં આવશે જેના દ્વારા આયોજનબદ્ધ રીતે આવા સ્થળો પ્રવાસન માટેની સંભાવનાઓને વધારી શકાય.</p> <p>આ યોજના કેવી રીતે કામ કરશે ?</p> <p>– આ યોજના અંતર્ગત ખાનગી ક્ષેત્રની કંપનીઓ, જાહેર ક્ષેત્રની કંપનીઓ તથા ખાનગી વ્યક્તિઓને પર્યટન સ્થળો/સ્મારકો પર પર્યટન સુવિધાઓની વૃદ્ધિ માટે સ્થળોની સોંપણી કરવામાં આવશે.</p> <p>સ્મારક મિત્રો</p> <p>– જે લોકો સ્થળો/સ્મારકોને વિકસાવવાની બોલી લગાવશે અને જેમને આ સ્થળો સોંપવામાં આવશે તેમને ‘સ્મારક મિત્રો’ તરીકે ઓળખવામાં આવશે. પર્યટન સ્થળોની મૂળભૂત અને અદ્યતન સુવિધાઓ તેમના દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવશે. અને તેઓ કામગીરી અને સુવિધાઓની જાળવણીની પણ દેખરેખ રાખશે.</p> <p>કેવા કાર્યો યોજના અંતર્ગત થશે ?</p> <p>– પાયાની સુવિધાઓ જેવી કે સ્વચ્છતા, શુદ્ધ પીવાનું પાણી, વાઈ-ફાઈ, શોયાલયોની વ્યવસ્થા વગેરે...</p> <p>નોંધ :</p> <p>– પ્રવાસન મંત્રાલય દ્વારા જેમને સ્થળો સોંપવામાં આવે છે તેમને કોઈપણ નાણાકીય સહાય આપવામાં આવતી નથી.</p> <p>કોને કયા સ્થળો સોંપવામાં આવ્યા ?</p> <p>લાલ કિલ્લો – દાલિમિયા ભારત લિમિટેડ</p> <p>બુદ્ધ ગુફાઓ(જૂનાગઢ) – ગુજરાત અક્ષર ટ્રાવેલ્સ પ્રા.લિ.</p> <p>સૂર્ય મંદિર(મોઢેરા) – ગુજરાત અક્ષર ટ્રાવેલ્સ પ્રા.લિ.</p> <p>રાણીની વાવ – ગુજરાત અક્ષર ટ્રાવેલ્સ પ્રા.લિ.</p> <p>ચાંપાનેર – પાવાગઢ આર્કિયોલોજિકલ પાર્ક– ગુજરાત અક્ષર ટ્રાવેલ્સ પ્રા.લિ.</p> <p>કુતુબ મિનાર – યાત્રા ઓનલાઈન પ્રા. લિ.</p> <p>અજંતા ગુફા – યાત્રા ઓનલાઈન પ્રા. લિ.</p>	<p>04 માર્ક</p>
---------------	--	-----------------

<p>3. ANS</p>	<p>સાંખ્ય વિચારધારા વિશે નોંધ લખો.</p> <table border="1" data-bbox="188 1223 1305 1774"> <thead> <tr> <th>પ્રાચીન મૂળ સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ</th> <th>નવીન સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>– તેની ઉત્પત્તિ પ્રથમ સદીમાં થઈ. તેને દર્શનનું (Philosophy) પ્રાચીન સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે.</td> <td>– આ દ્રષ્ટિકોણ ચોથી સદીમાં પ્રાચીન સાંખ્ય વિચારધારામાં નવા તત્વના ભળવાથી ઉદ્ભવ્યો.</td> </tr> <tr> <td>– આ દ્રષ્ટિકોણ મુજબ બ્રહ્માંડના સર્જન માટે કોઈ દેવી પરિભળની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય નથી.</td> <td>– બ્રહ્માંડના સર્જન માટે પ્રાકૃતિક તત્વોની સાથે ‘પુરુષ’ અથવા ‘આત્મા’ની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય છે.</td> </tr> <tr> <td>– બ્રહ્માંડના સર્જનના સંબંધમાં તર્કપૂર્ણ તથા વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.</td> <td>– બ્રહ્માંડના સર્જનમાં એક આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.</td> </tr> <tr> <td>– આ મત સૃષ્ટિનું અસ્તિત્વ પ્રકૃતિના લીધે હોવાનું માને છે.</td> <td>– આ મત મુજબ સૃષ્ટિનું સર્જન પ્રકૃતિ તથા આધ્યાત્મિક તત્વોના મિશ્રણથી થયેલું હોવાનું માને છે.</td> </tr> <tr> <td>– આ દ્રષ્ટિકોણને દર્શનશાસ્ત્રની ભૌતિક વિચારધારા (materialistic) ગણવામાં આવે છે.</td> <td>– આ દ્રષ્ટિકોણનો સંબંધ દર્શનશાસ્ત્રની આધ્યાત્મિક વિચારધારા સાથે માનવામાં આવે છે. (Spritual School)</td> </tr> </tbody> </table> <p>– ઉપરોક્ત બંને દ્રષ્ટિકોણમાં જ્ઞાન પ્રાપ્તિ દ્વારા જ મુક્તિ સંભવ હોવાનું અને જ્ઞાનનો અભાવ એ માનવીની દૂર્દશાનું મૂળ કારણ માનવામાં આવ્યું છે.</p> <p>– આ વિચારધારા દ્વૈતવાદમાં વિશ્વાસ રાખે છે. આત્મા અને પદાર્થ બંને અલગ છે. આ વિચારધારા વાસ્તવિક જ્ઞાન પર આધારિત છે.</p> <p>– આ જ્ઞાનને ત્રણ મુખ્ય સંકલ્પનાઓ દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.</p> <p>(1) પ્રત્યક્ષ : અનુભૂતિ (2) અનુમાન : નિષ્કર્ષ (3) શબ્દ : શ્રવણ</p> <p>– આ વિચાર પદ્ધતિ ઉકેલ પ્રાપ્તિ માટેના વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ માટે જાણીતી છે.</p>	પ્રાચીન મૂળ સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ	નવીન સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ	– તેની ઉત્પત્તિ પ્રથમ સદીમાં થઈ. તેને દર્શનનું (Philosophy) પ્રાચીન સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે.	– આ દ્રષ્ટિકોણ ચોથી સદીમાં પ્રાચીન સાંખ્ય વિચારધારામાં નવા તત્વના ભળવાથી ઉદ્ભવ્યો.	– આ દ્રષ્ટિકોણ મુજબ બ્રહ્માંડના સર્જન માટે કોઈ દેવી પરિભળની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય નથી.	– બ્રહ્માંડના સર્જન માટે પ્રાકૃતિક તત્વોની સાથે ‘પુરુષ’ અથવા ‘આત્મા’ની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય છે.	– બ્રહ્માંડના સર્જનના સંબંધમાં તર્કપૂર્ણ તથા વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.	– બ્રહ્માંડના સર્જનમાં એક આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.	– આ મત સૃષ્ટિનું અસ્તિત્વ પ્રકૃતિના લીધે હોવાનું માને છે.	– આ મત મુજબ સૃષ્ટિનું સર્જન પ્રકૃતિ તથા આધ્યાત્મિક તત્વોના મિશ્રણથી થયેલું હોવાનું માને છે.	– આ દ્રષ્ટિકોણને દર્શનશાસ્ત્રની ભૌતિક વિચારધારા (materialistic) ગણવામાં આવે છે.	– આ દ્રષ્ટિકોણનો સંબંધ દર્શનશાસ્ત્રની આધ્યાત્મિક વિચારધારા સાથે માનવામાં આવે છે. (Spritual School)	<p>04 માર્ક</p>
પ્રાચીન મૂળ સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ	નવીન સાંખ્ય દ્રષ્ટિકોણ													
– તેની ઉત્પત્તિ પ્રથમ સદીમાં થઈ. તેને દર્શનનું (Philosophy) પ્રાચીન સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે.	– આ દ્રષ્ટિકોણ ચોથી સદીમાં પ્રાચીન સાંખ્ય વિચારધારામાં નવા તત્વના ભળવાથી ઉદ્ભવ્યો.													
– આ દ્રષ્ટિકોણ મુજબ બ્રહ્માંડના સર્જન માટે કોઈ દેવી પરિભળની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય નથી.	– બ્રહ્માંડના સર્જન માટે પ્રાકૃતિક તત્વોની સાથે ‘પુરુષ’ અથવા ‘આત્મા’ની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય છે.													
– બ્રહ્માંડના સર્જનના સંબંધમાં તર્કપૂર્ણ તથા વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.	– બ્રહ્માંડના સર્જનમાં એક આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિકોણ મળ્યો.													
– આ મત સૃષ્ટિનું અસ્તિત્વ પ્રકૃતિના લીધે હોવાનું માને છે.	– આ મત મુજબ સૃષ્ટિનું સર્જન પ્રકૃતિ તથા આધ્યાત્મિક તત્વોના મિશ્રણથી થયેલું હોવાનું માને છે.													
– આ દ્રષ્ટિકોણને દર્શનશાસ્ત્રની ભૌતિક વિચારધારા (materialistic) ગણવામાં આવે છે.	– આ દ્રષ્ટિકોણનો સંબંધ દર્શનશાસ્ત્રની આધ્યાત્મિક વિચારધારા સાથે માનવામાં આવે છે. (Spritual School)													

STI MODEL ANSWER

Name : _____
Roll No. : _____
Time : _____

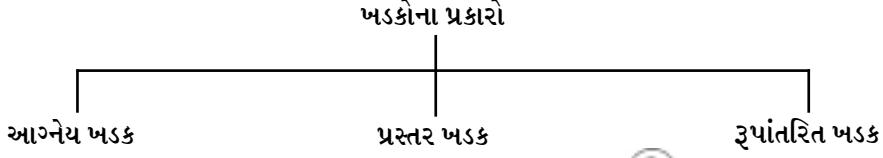
Q . No	Total Marks	Obtained Marks
Q. 1	10	
Q. 2	4	
Q. 3	4	

1. ANS	<p>ભારતમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહન ક્ષેત્રના વિકાસ માટેના જરૂરી પરીબળોની ચર્ચા કરો. ભારતે વર્ષ 2013માં 'National Electric Mobility Mission Plan' (NEMMP)2020 રજૂ કર્યું હતું.</p> <p style="text-align: center;">National Electric Mobility Mission Plan</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[National Electric Mobility Mission Plan] --> B[ઊર્જા સુરક્ષા (Energy Security)] A --> C[પ્રદૂષણ નિયંત્રણ] A --> D[ઘરેલું ઉત્પાદન ક્ષમતા વધારવી] </pre> </div> <ul style="list-style-type: none"> - ભારતમાં EESL એ ઈ-વાહનોની લે-વેચ માટેની પ્રમુખ સંસ્થા છે. (EESL - Energy Efficiency Service Ltd.) - પ્રદૂષણ નિયંત્રણ માટે EV(Electric Vehicle) જરૂરી છે. - તાજેતરમાં સરકારે FAME - II માટે રૂ. 10,000 કરોડની મંજૂરી આપી. (FAME - Faster Adoption and Manufacturing of Hybrid and Electric Vehicles) - ભારત ફૂલ તેલની આયાત કરતો દેશ છે જે મોંઘુ છે અને પ્રદૂષણ પણ કરે છે. → વિકાસ માટેના જરૂરી પરીબળો - ચોક્કસ EV પોલિસીની આવશ્યકતા. - તકનીકી વિકાસ : બેટરી ઉત્પાદન, સેમિકન્ડક્ટર, R&D, વગેરે. (આ દરેકની કિંમત વધુ છે, આથી ઘરેલું ઉત્પાદન જરૂરી) - ઉપરોક્ત તકનીકી વિકાસ માટે કૌશલ્ય વિકાસ જરૂરી. - કર માળખામાં સુધારો. GST ઘટાડવું, નવી કંપનીને કર રાહત, આયાત કર ઘટાડવો. સબસિડી, વગેરે. - ઉત્પાદિત વાહનોના બદલે કાચા માલની આયાત : લિથિયમ (બેટરી માટે), રેર અર્થ મટિરિયલ. - શહેરીકરણ- પરિવહન-વીજ ક્ષેત્ર વચ્ચે સમન્વય સાધવો. - બેટરીની કાર્યક્ષમતામાં વધારો કરવો. આધુનિક વાહનોનું નિર્માણ, વગેરે માટે નવીનીકરણને વેગ આપવો વગેરે. - ચાર્જિંગ માળખાનો વિકાસ કરવો. <div style="text-align: center;"> <p>ચાર્જિંગ માળખાનો વિકાસ</p> <pre> graph TD A[ચાર્જિંગ માળખાનો વિકાસ] --> B[સામુદાયિક ચાર્જિંગ સ્ટેશન વિકાસ] A --> C[ફાસ્ટ ચાર્જિંગ (30 min to 2 hr)] A --> D[નિશ્ચિત અંતરે ચાર્જિંગ સ્ટેશન/પોઈન્ટ] A --> E[બેટરી સ્વેપીંગ] </pre> </div> <ul style="list-style-type: none"> - નીચેના ઉપાયો દ્વારા ચાર્જિંગ માળખામાં રોકાણ વધારવું. <ul style="list-style-type: none"> → PPP મોડેલ → FDI માં ઉદારતાં → માંગ વધારવી → સબસિડી + કર રાહત → વિવિધ કરારો. → ટેકનોલોજી વિકાસ વગેરે. 	10 માર્ક
-----------	--	----------

- લોક જાગૃતતા તથા સ્વીકૃતિ વધારવી. - પોષાય તેવાં વાહનો બનાવવા. EVને અનુરૂપ રસ્તાઓનો વિકાસ કરવો.
- પુનઃપ્રાપ્ય ઊર્જા સ્ત્રોતમાંથી વીજ ઉત્પાદન કરવું જરૂરી.

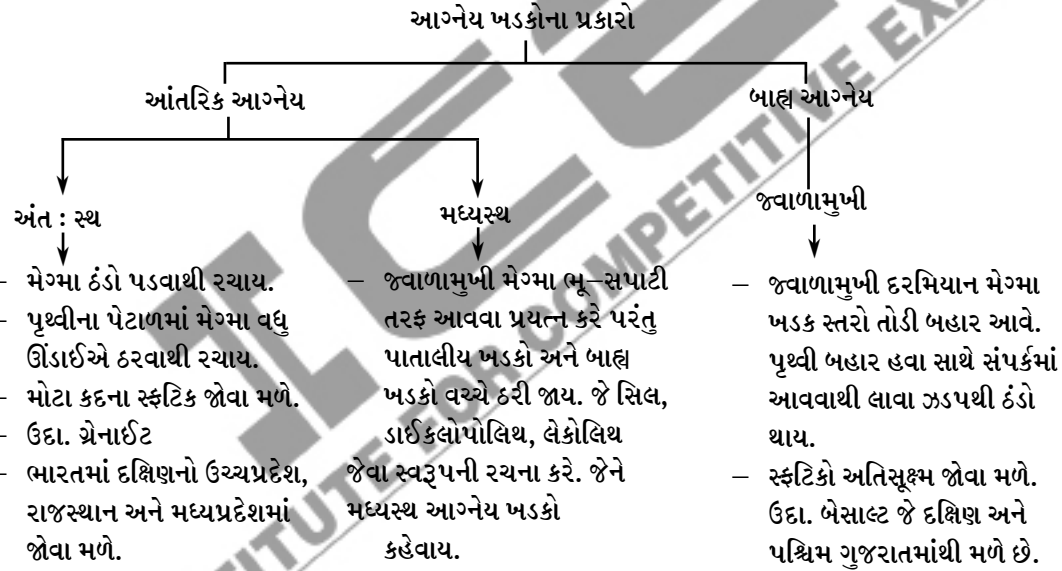
2. ANS ખડકોના મુખ્ય પ્રકારો જણાવી કોઈ એક પ્રકાર વિશે ટૂંક નોંધ લખો.
- પૃથ્વીનો ઉપરનો પોપડો ઘન પદાર્થોનો બનેલો છે. આ ઘન પદાર્થોનું આવરણ મૃદાવરણ કહેવાય છે. તે નક્કર પદાર્થોનું બનેલું છે તેને ખડક કહે છે.
 - ખડકો જુદા-જુદા દ્રવ્યોના સંયોજનથી બને છે. તે દ્રવ્યોને ખનીજ કહે છે. આમ એક કે તેથી વધુ ખનીજ દ્રવ્યોનો જથ્થો એટલે ખડક.
 - નિર્માણ પ્રક્રિયાને આધારે ખડકોના 3 પ્રકારો છે.

04 માર્ક

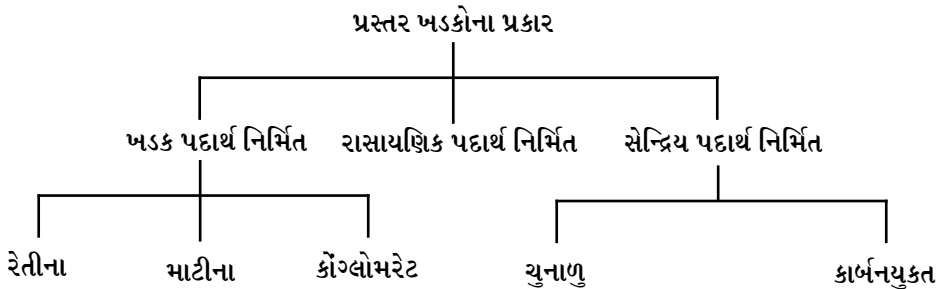
(1) આગ્નેય ખડક :-

- અગ્નિથી બનેલા.
- પેટાળના લાલ યોગ તત્ત્વ 'મેગ્મા' વિવિધરૂપે ઠરવાથી બનતા ખડકો.
- સૌપ્રથમ બન્યા હોવાથી પ્રાથમિક ખડકો.

(2) પ્રસ્તર ખડક :-

- અપક્ષરણ અને ઘસારણ બળોને પરિણામે આગ્નેય ખડકો તૂટે છે.
- તૂટેલા ખડક પદાર્થોનું જળમાં નિક્ષેપણ થતું રહે છે અને તેના સ્તરો રચાય છે. અને તેમાંથી સ્તરરચના ધરાવતા ખડકોનું નિર્માણ થાય છે. તેને નિક્ષેપકૃત ખડક તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- પ્રસ્તર ખડકોમાં રાસાયણિક દ્રવ્યો તથા સેન્દ્રિય દ્રવ્યો જોવા મળે છે.

(3) રૂપાંતરિત ખડક :-

- આગ્નેય અને પ્રસ્તર ખડકોના મૂળ બંધારણ અને સ્વરૂપમાં પરિવર્તન થઈ રચાતા નવનિર્મિત ખડકોને રૂપાંતરિત ખડક કહે છે.
- ખનીજ દ્રવ્યોનું સ્વરૂપ બદલાઈ આ ખડકોમાં નવા સ્ફટિકોનું નિર્માણ થાય છે.
- તાપમાન અને દબાણના પરિણામે ખૂબ વ્યાપક વિસ્તારોમાં ખડકો પોતાનું બંધારણ અને સ્વરૂપ બદલી નાખે છે. તેને પ્રાદેશિક રૂપાંતરણ કહે છે. આરસપહાણ અને ક્વાર્ટ્ઝાઈટ તેના ઉદાહરણ છે.

3. નદી જોડાણ યોજનાના ગેરલાભો જણાવો.

ANS

અર્થ :-

- નદી જોડાણ અર્થાત્ વધુ પાણી ધરાવતી નદીઓમાંથી (Water Surplus River) પાણીને જે નદીઓમાં પાણીની અછત હોય (Water Deficit River) ત્યાં પાણીને સ્થળાંતરિત કરવાની યોજના.
- અહીં એવી નદીઓમાંથી પાણીનું સ્થળાંતર કરવામાં આવે છે જે નદીઓમાં પાણીના સ્તરમાં વધારો થવાને કારણે પૂર જેવી સ્થિતિ ઉદ્ભવતી હોય.
- નદીઓના આંતર જોડાણ માટે સરકાર દ્વારા 'રાષ્ટ્રીય નદી આંતરજોડાણ પ્રોજેક્ટ' (National River Interlinking Project) શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત દેશભરની 37 નદીઓને જોડવા માટે 30 કડીઓ હશે અને તેના માટે 3000 સ્ટોરેજ ડેમનાનેટવર્કનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટના મુખ્ય બે ઘટકો છે.

ભારતની નદીઓ

હિમાલયની નદીઓ

- અહીં ગંગા અને બ્રહ્મપુત્રા નદીઓ તેમજ ભારત અને નેપાળમાં તેમની સહાયક નદીઓ પર જળ સંગ્રહ જળાશયો બનાવવાનું લક્ષ્ય છે.
- ઉદ્દેશ્ય: પૂર નિયંત્રણ સાથે સિંચાઈ અને જળવિદ્યુત ઉત્પાદન માટે ચોમાસાના પાણીના પ્રવાહનું જતન કરવું.
- આ જોડાણથી કોસી, ગંડક અને ઘાઘરાના વધારાના પાણીના પ્રવાહને પશ્ચિમમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવશે. ગંગા અને યમુના વચ્ચેના જોડાણ દ્વારા વધારાના પાણીને હરિયાણા, રાજસ્થાન અને ગુજરાતના દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવશે.

દક્ષિણ ભારતની નદીઓ

- અહીં 16 કડીઓ દ્વારા દક્ષિણ ભારતની નદીઓને જોડવામાં આવશે.
- મહાનદી અને ગોદાવરીના જોડાણ દ્વારા કિષ્ના, પેન્નાર, કાવેરી અને વૈગઈ નદીઓને પાણી પૂરું પડશે.
- આ કાર્ય માટે મોટા ડેમ અને કેનાલોનું નિર્માણ કરવું પડશે.
- આ ઉપરાંત કેન નદીને બેતવા, પ્રભાતી, કાલીસિંધ અને ચંબલ સાથે જોડાશે.

ફાયદાઓ

- હાઈડ્રોપાવર ઉત્પાદન
- સિંચાઈ
- રોજગારીમાં વધારો
- દુષ્કાળ અને પૂરની સમસ્યાનું સમાધાન
- સૂકાઈ ગયેલા જંગલો અને જમીનોને ફાયદો થશે.

ગેરફાયદાઓ

- પ્રોજેક્ટ પર થતો ખર્ચ
- પર્યાવરણીય જોખમો (વૃક્ષો કાપવા, કેન-બેતવા, આંતરજોડાણને કારણે પન્ના ટાઈગર રિઝર્વના ક્ષેત્રનો ઉપયોગ, નદીના કુદરતી પ્રવાહમાં બલેલ)
- નિક્ષેપોનું સંચાલન (Sediment Management)
- પાણીનો ભરાવો તથા પાણીની ખારાશ વધવી જેવી સમસ્યાઓનું પરિણામ રણ અને દુષ્કાળ બની શકે.
- લોકોનું સ્થળાંતર

ALL THE BEST

click here JOIN OUR TELEGRAM

t.me/icerajkotofficial

STI MODEL ANSWER

<p>1. UPI વિશે માહિતી આપો અને તેનો વ્યાપ વધારવામાં આવતી અડચણો જણાવી તેનો ઉકેલ વર્ણવો.</p> <p>ANS UPI :-</p>	<p>– UPI નું પુરું નામ Unified Payments Interface છે.</p> <p>– તેના દ્વારા તાત્કાલિક વિનિમય થઈ શકે.</p> <p>– રચના : NCPI દ્વારા (National Payments Corporation of India)</p> <p>– નિયંત્રણ : RBI દ્વારા</p> <p>– UPI થી મોબાઈલ દ્વારા વિવિધ બેંક અકાઉન્ટ વચ્ચે વિનિમય સરળ, ઝડપી અને સુરક્ષિત બનશે.</p> <p>– શરૂઆત :- 11 એપ્રિલ, 2016</p> <p>* વિનિમયની વિવિધ પદ્ધતિઓ :</p> <p>(1) UPI ID અથવા Virtual Payment Address</p> <p>(2) મોબાઈલ નંબર (બેંક સાથે કનેક્ટ હોય તેવા)</p> <p>(3) અકાઉન્ટ નંબર+IFSC</p> <p>(4) આધાર નંબર</p> <p>(5) QR CODE</p> <p>– વિવિધ મોબાઈલ એપ : BHIM (Bharat Interface for Money) , Phone Pe, PayTM, Amazon Pay વગેરે.</p> <p>* UPI સંબંધિત અડચણો/સમસ્યાઓ :-</p> <p>(1) સ્માર્ટ ફોન દરેક પાસે ન હોય. ખાસ કરીને ગ્રામ્ય વિસ્તાર, મહિલા અને વૃદ્ધો પાસે</p> <p>(2) મોબાઈલ નેટવર્ક + ઈન્ટરનેટ હજુ પણ દેશના દરેક ખૂણે પહોંચ્યું નથી.</p> <p>(3) ચોરી/ફોડ → Fake Call, Fake Msg. વગેરે જાગૃકતાનો અભાવ.</p> <p>(4) અમુક લોકોમાં મોબાઈલ બેંકિંગ પ્રત્યે અવિશ્વાસ.</p> <p>(5) સર્વર ડાઉનની સમસ્યાઓ</p> <p>(6) ડિજિટલ સાક્ષરતાનો અભાવ.</p> <p>(7) ઘણાં દુકાનદાર/મોલ/જાહેર સ્થળોમાં સ્વીકારવામાં આવતું નથી.</p> <p>* ઉકેલ :-</p> <p>(1) મોબાઈલ નેટવર્ક + ઈન્ટરનેટ માટે ટેલિ-કંપનીઓને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં માળખાની સ્થાપના માટે પ્રોત્સાહન આપવું.</p> <p>(2) ડિજિટલ સાક્ષરતા માટે અભિયાનો તથા Camp નું આયોજન કરવું. (Digi Sarthi Prog.)</p> <p>(3) સલામતી વધુ સખ્ત કરવી. ચોરી/ફોડ ઘટી શકે.</p> <p>(4) લોક જાગૃકતા → સલામતી વધારીને સરળતા દર્શાવવી.</p> <p>(5) કેશબેક જેવી સ્કીમો એ સફળતા દર્શાવી છે તેને જાળવી રાખવું.</p> <p>(6) દુકાનદાર/મોલ/જાહેર સ્થળો → Account Transfer Limit દૂર કરવી, વેપારી UPI ખાતાનો પ્રચાર કરવો વગેરે.</p> <p>(7) ફેક કોલ/SMS ને નિયંત્રિત કરવા. તેના માટે RBI તથા જે-તે બેંકે કે મોબાઈલ એપ દ્વારા વિશેષ ચેતવણીઓની અને જાગૃકતાની જરૂર.</p> <p>(8) બેંક સર્વર ટેકનોલોજી અપગ્રેડ કરવી + તેના દ્વારા અટકેલા વિનિમયોનો 24 કલાકમાં ઉકેલ લાવવો. (અન્ય કોઈ સમસ્યા માટે પણ)</p> <p>(9) સ્માર્ટફોન ન હોય તો → બેંક ડેબિટ કાર્ડ દ્વારા UPI ની સુવિધા → *99# → ઈન્ટરનેટ</p>	<p>10 માર્ક</p>
---	--	-----------------

<p>2. ANS</p>	<p>સમુદ્રયાન પ્રોજેક્ટ વિશે ટૂંકમાં જણાવો.</p> <ul style="list-style-type: none"> – સમુદ્રયાન પ્રોજેક્ટ એ ડીપ ઓશન માર્ઈનીંગ માટેનો પ્રોજેક્ટ (Deep Ocean Mining) છે. – તેનો ઉદ્દેશ્ય દુર્લભ ખનીજો (Rare Mineral) ની ખોજ તથા ખનન માટેનો છે. – પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલય (Ministry of Earth Science) દરિયામાં ઊંડે સુધી જઈ શકે તેવા સ્વદેશી બનાવટના વાહક નમાં માણસને દરિયાની ઊંડાઈ સુધી અભ્યાસ/ સંશોધન માટે મોકલવામાં આવશે. – આ પ્રોજેક્ટ 2021-22 સુધીમાં પૂર્ણ થશે. – પ્રોજેક્ટનું અમલીકરણ NIOT દ્વારા થશે. (National Institute of Ocean Technology) – આવો પ્રોજેક્ટ કરનાર ભારત પ્રથમ વિકાસશીલ દેશ બનશે. – આ પ્રોજેક્ટ 6000 કરોડના 'ડીપ ઓશન' મિશન અંતર્ગત થઈ રહ્યો છે. (આ પ્રોજેક્ટનો ખર્ચ 200 કરોડ જેટલો થશે.) – સમુદ્રયાન પ્રોજેક્ટ દ્વારા 6000 મીટર ઊંડે સુધી જવાની યોજના છે. હાલ સબમરીન માત્ર 200 મીટર ઊંડે સુધી જઈ શકે છે. – ISBA દ્વારા કેન્દ્રીય લિંદ મહાસાગરમાં 75,000 Km² નો વિસ્તાર સંશોધન માટે ભારતને ફાળવવામાં આવ્યો છે. (ISBA- International Sea Bed Authority) આ વિસ્તારમાં 380 મિલિયન ટન જેટલા PMN છે તેવો અંદાજ છે. (PMN = Polymetallic Nodules) (PMN એ છિદ્રોવાળા બટેટા આકારના ખડકો છે જે સમુદ્રના તળમાંથી મળતા દુર્લભ ખનીજો છે). – PMNમાંથી મુખ્યત્વે મેંગેનીઝ ધાતુ મળે છે. અન્ય ધાતુઓ તરીકે નિકલ, કોપર, કોબાલ્ટ, લીડ, કેડમીયમ, મોલીબ્ડેનમ વગેરે પણ મળે છે. – આ પ્રોજેક્ટ આર્થિક અને વ્યૂહાત્મક રીતે ઉપયોગી છે. 	<p>04 માર્ક</p>
-------------------	---	-----------------

<p>3. ANS</p>	<p>'સ્પાઈસ બોમ્બ' વિશે નોંધ લખો.</p> <ul style="list-style-type: none"> – સ્પાઈસ બોમ્બનો બાલાકોટ એર સ્ટ્રાઈકમાં ઉપયોગ થયો હતો આથી તેને 'બાલાકોટ બોમ્બ' તરીકે પણ ઓળખાય છે. – SPICE એટલે Smart, Precise, Impact, Cost effective. – બોમ્બની રેંજ : 60 Km. – ભારતે હાલમાં સ્પાઈસના Advanced Version 'Spice 2000' Bomb નો ઓર્ડર ઈઝરાયેલને આપ્યો છે. – બનાવટ : ઈઝરાયેલ દ્વારા. – GPS અથવા EC (Electro-Optics) ગાઈડેડ બોમ્બ. આથી નિશાનમાં ચોકસાઈ આવે છે. → Precision Guided Bomb. – ઉત્પાદનકર્તા : –રફાલ એડવાન્સ ડિકેન્સ સિસ્ટમ. – લોચ માટેના પ્લેટફોર્મ (વિમાનો) : – F-15, F-16, Mirage 2000 વગેરે. – વપરાશકર્તા: –ઈઝરાયેલ વાયુ સેના, ભારતીય વાયુ સેના. – ગેરલાભ/અડચણ : – ઊંચી કિંમત. – ભારત Mirage-2000માં વર્ષ 2015 થી આ બોમ્બ વાપરે છે. 	<p>04 માર્ક</p>
-------------------	--	-----------------

click here
JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

ALL THE BEST

STI MODEL ANSWER

<p>1.</p> <p>ANS</p>	<p>ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના કચળતા સ્તરને ધ્યાનમાં રાખીને સરકાર દ્વારા વિશેષ પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે. ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રે રહેલી ભારતની સમસ્યા જણાવી તેને સુધારવા સરકાર દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયત્નોની ચર્ચા કરો.</p> <p>► ઉચ્ચ શિક્ષણની સમસ્યાઓ :</p> <p>(1) Gross Enrolment Rate(GER) : ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રે GERની ગણતરીમાં 18-23 વર્ષના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થાય છે. આ અંતર્ગત કુલ વસતીના પ્રમાણમાં જે-તે શિક્ષણ સંસ્થામાં પ્રવેશ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યાને GER કહે છે.</p> <p>ભારતમાં GER = 25.2 (વર્ષ 2016-17ના એક સર્વે મુજબ)</p> <p>લક્ષ્ય = 30</p> <p>પુરુષો માટે GER = 26%</p> <p>સ્ત્રીઓ માટે GER = 24.5%</p> <p>SC માટે GER = 21.1%</p> <p>ST માટે GER = 15.4%</p> <p>(2) શિક્ષણની ગુણવત્તા : NAAC ના એક રિપોર્ટ મુજબ ભારતમાં 68% સંસ્થાઓની ગુણવત્તા મધ્યમથી ખરાબ (Medium to Poor) વર્ગીકરણમાં આવે છે. (NAAC = National Assessment & Accreditation Council.)</p> <p>↓ખરાબ ગુણવત્તાના કારણો</p> <ul style="list-style-type: none"> – ગ્રેજ્યુએશન ન કર્યું હોય તેવા લોકોની શિક્ષકો તરીકે ભરતી. – હંગામી ધોરણે થતી/અસ્થાયી રીતે થતી નિમણૂકો – ઓછું વેતન પ્રમાણ – શિક્ષક તાલીમ : અપૂરતી <p>(3) ખાલી જગ્યાઓ : ભારતમાં નિયત થયેલી જગ્યાઓ પૈકી 35% પ્રોફેસરોની અને 46% આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસરોની જગ્યાઓ ખાલી છે.</p> <p>(4) નાણા ફાળવણી : UGC (University Grant Commission)નું આશરે 65% બજેટ કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટી મળે છે. જ્યારે કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીઓ કરતાં રાજ્ય યુનિવર્સિટીઓમાં વધુ પ્રમાણમાં વિદ્યાર્થીઓનું Enrolment જોવા મળે છે.</p> <p>(5) ખાનગીકરણ અને નિયમન : શિક્ષણનું ખાનગીકરણ – વેપારમાં રૂપાંતર – ઊંચી ફી, ખાનગી સંસ્થાઓમાં ઓછો પગાર, વધુ કામના કલાકો. આ દરેકના કારણે ગુણવત્તા પર ખરાબ અસર.</p> <p>(6) અભ્યાસક્રમ : વ્યવહારી જરૂરિયાતો, ઉદ્યોગો-નોકરીઓની જરૂરિયાતો મુજબનો અભ્યાસક્રમનો અભાવ. વર્ષો જૂનો એક જ અભ્યાસક્રમ.</p> <p>(7) વિદેશી શિક્ષણ સંસ્થાઓ : કાયદાકીય રૂકાવટોના લીધે ગુણવત્તાયુક્ત તથા પ્રચલિત વિદેશી શિક્ષણ સંસ્થાઓનો ભારતમાં પ્રવેશ કઠીન.</p> <p>(8) સ્વાયત્તતા : UGC, NCI જેવી સંસ્થાઓ દ્વારા વધુ પડતું નિયમન તથા દેખરેખ, આથી સ્વાયત્તતામાં ઘટાડો. UGC = University Grant Commission, MCI = Medical Council of India.</p> <p>(9) શૈક્ષણિક સંશોધન : ભારતમાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે સંશોધનનો અભાવ જોવા મળે છે અને અમુક મર્યાદિત ક્ષેત્રે સંશોધન જોવા મળે છે તે પણ અપૂરતું છે.</p>	<p>10 માર્ક</p>
----------------------	---	-----------------

► સરકારના પ્રયત્નો :

- (1) **RISE : Revitalising Infrastructure and Systems in Education.**
ઉદ્દેશ : પ્રિમિયર શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં માળખામાં અને સંશોધનમાં રોકાણ વધારવું.
HEFA દ્વારા ફંડીંગ (Higher Education Financing Agency)
આવનારા 4 વર્ષોમાં કુલ રોકાણ : 1 લાખ કરોડ.
- (2) **PMRF યોજના : Prime Minister's Research Fellows.**
ઉદ્દેશ : ટેકનીકલ સંશોધનોની ગુણવત્તામાં સુધારો કરવો.
સ્કોલરશીપ : દર વર્ષે 1000 B-Tech ના વિદ્યાર્થીઓને IIT તથા IISc માં PhD કરવા માટે સ્કોલરશીપ આપવામાં આવે છે.
- (3) **IMPRINT - INDIA : Impacting Research Innovation and Technology**
IIT તથા IISc જેવી સંસ્થાઓની પહેલ.
ઉદ્દેશ : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીને લગતા મુખ્ય પડકારોનો સામનો કરવો.
વિવિધ 10 ક્ષેત્રોમાં સંશોધનોને વેગ આપવાનું લક્ષ્યાંક.
- (4) **GIAN : Global Initiative for Academics Network**
ઉદ્દેશ : ભારતની ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ અને વિદેશી સંસ્થાઓ વચ્ચેની ભાગીદારી વધારવી.
- (5) **SWAYAM : Study Webs of Active - Learning for Young Aspiring Minds**
તે એક પ્રકારનું e- શિક્ષણ મંચ છે.
- (6) સક્ષમ શિષ્યવૃત્તિ યોજના : દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ ટેકનીકલ શિક્ષણ માટે અપાતી શિષ્યવૃત્તિ.
- (7) ઉન્નત ભારત અભિયાન : ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓ ગ્રામ્ય ભારતના પરિવર્તન માટેના ઉકેલો જણાવવામાં આવશે.
- (8) ઉચ્ચતર આવિષ્કાર અભિયાન : ઉદ્યોગ આધારિત સંશોધનોને પ્રોત્સાહન આપવું.
- (9) **NIRF : National Institutional Ranking Framework.**
ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓને ક્રમાંકો આપવા, આથી સ્પર્ધાત્મકતામાં અને ગુણવત્તામાં વધારો થાય.
- (10) સ્વયમ્ પ્રભા : ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રને લગતાં પ્રોગ્રામનું ટેલિકાસ્ટ કરવું.

આ ઉપરાંત NISHTHA, SHAGUN, ફરજિયાત શિક્ષક તાલીમ, શિક્ષકોની લાયકાત, લઘુત્તમ વેતનના નિયમો વગેરેનો પણ સરકારના પ્રયત્નોમાં સમાવેશ થાય છે.

2. સામાજિક અન્વેષણનો ખ્યાલ સમજાવો. તથા ભારતમાં તેને લાગુ કરવામાં રહેલા પડકારો જણાવો.

04 માર્ક

ANS ► સામાજિક અન્વેષણ એ શું છે? સામાજિક અન્વેષણ એક સાધન છે જેના દ્વારા સરકારની યોજનાઓ અને પ્રવૃત્તિઓનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને સરકારી વિભાગોની સામાજિક અને વ્યવસાયિક કામગીરીના આંતરિક અને બાહ્ય પરિણામોની દેખરેખ રાખવામાં આવે છે. સામાજિક અન્વેષણથી વહીવટી પદ્ધતિની સમજણ મળે છે. ટૂંકમાં સમજીએ તો સામાજિક અન્વેષણ દ્વારા સરકારની યોજનાઓનું કે તેની પ્રવૃત્તિઓનું એ રીતે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે અને અવલોકન કરવામાં આવે છે કે ખરેખર તેના લાભો લાભાર્થી સુધી પહોંચ્યાં કે નહીં, યોજનાના લક્ષ્યો પૂરા થઈ શક્યા કે નહીં? યોજના જે સામાજિક અને આર્થિક પરિવર્તન લાવવા માંગતી હતી તે થયા કે નહીં? આપણા દેશમાં નાણાકીય વહીવટનાં અન્વેષણ માટે બંધારણીય જોગવાઈ કરવામાં આવી છે જેના માટે બંધારણીય સંસ્થા જેવી કે CAG ની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે પરંતુ સામાજિક અન્વેષણ માટે તેવી કોઈ વ્યવસ્થાની જોગવાઈ નથી. નાણાકીય અન્વેષણમાં ફક્ત નાણાકીય પરિમાણોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે પરંતુ સામાજિક અન્વેષણમાં વિશાળ પરિમાણોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. જેમકે માનવ અધિકારો, પર્યાવરણ પર થતી અસરો, સમાજ પર થતી અસરો, કાયદાનું પાલન વગેરે જેવી બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.

► સામાજિક અન્વેષણની મર્યાદાઓ

⇒ સામાજિક અન્વેષણનો અવકાશ એ સ્થાનિકીકૃત છે અને અમુક નક્કી કરાયેલા પાસાઓને જ આવરે છે. કોઈ વ્યવસ્થિત માળખું નક્કી ન હોવાને કારણે આદર્શ અભિગમની અછત રહે છે. પ્રશિક્ષિત સામાજિક અન્વેષણોની ગેરહાજરી અને યોગ્ય તાલીમનો અભાવ. અન્વેષણોના અહેવાલ પર ધ્યાન આપવામાં આવતું નથી કારણ કે સામાજિક અન્વેષણ સ્વૈચ્છિક છે અને કાયદાકીય આધાર પૂરો પાડવામાં આવ્યો નથી. ફક્ત અમુક ક્ષેત્રો માટેજ સામાજિક અન્વેષણને ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યું છે.

<p>3. ANS</p>	<p>સુશાસનનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો.</p> <p>સુશાસન</p> <p>વર્ષો સુધી શાસનની પ્રક્રિયામાં ફક્ત સરકારના કાર્યોને વિશેષરૂપથી માનવામાં આવતા હતા અને નીતિ નિર્ધારણ અને અન્ય કાર્યોમાં ફક્ત સરકાર દ્વારા નિર્ણયો લેવામાં આવતા હતા અને તે પરિસ્થિતિઓ ઘણી સમસ્યાઓનું કારણ બની જેવી કે ભ્રષ્ટાચાર, શાસનમાં અપારદર્શિતા, બિનકાર્યક્ષમ વહીવટ, ઉત્તરદાયિત્વનો અભાવ, અન્ય ભાગીદારોને ન સમાવવાની વૃત્તિ વગેરે આ સમસ્યાઓના ઉકેલના રૂપે જેનો ઉદય થયો તેને 'સુશાસન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.</p> <p>આમ તો સુશાસનનો ખ્યાલ એ ઘણો જૂનો છે અને તેની માહિતી એ આપણને કૌટિલ્યના અર્થશાસ્ત્રમાં પણ જોવા મળે છે જેમાં વ્યવસ્થિત વહીવટ ચલાવવા અને શાસન કરવા માટેના સિદ્ધાંતો આપવામાં આવ્યા હતાં.</p> <p>શાસન એ એક તટસ્થ શબ્દ છે જ્યારે સુ-શાસન એ 'શાસનની ગુણવત્તા સાથે સંકળાયેલા સકારાત્મક લક્ષણો અને મૂલ્યો સુચવે છે. સુશાસનનો ખ્યાલ એ 'વિશ્વ બેંક' દ્વારા 1990ના સમયગાળામાં આફ્રિકા દેશની સમસ્યાઓ અને તેના વિકાસના સંદર્ભમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા અહેવાલોમાં જોવા મળે છે અને આ અહેવાલોએ સુશાસનના ખ્યાલો પ્રચલિત કર્યા હતા.</p> <p>સુશાસનના લક્ષણો</p> <p>સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ દ્વારા સુશાસન માટેના આઠ લક્ષણો આપવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે :</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) સહભાગીદારી <p>⇒ સહભાગીદારી એ સુશાસનનું મહત્ત્વપૂર્ણ પાસું છે અને સરકારની નિર્ણયપ્રક્રિયા અથવા નીતિ નિર્માણમાં નાગરીક સમાજ, બિન સરકારી સંગઠનો, અલગ અલગ ક્ષેત્રોના પ્રતિનિધિમંડળો, મજૂર સંગઠનો વગેરેનો અલગ અલગ નીતિઓના નિર્માણમાં સમાવેશ કરવામાં આવે જેથી તેમના અભિપ્રાયોને પણ સ્થાન મળે અને લોકશાહીનો ખરો અર્થ પુરવાર થાય.</p> (2) અસરકારક અને કાર્યક્ષમ <p>⇒ સંસાધનોનો અસરકારક અને કાર્યક્ષમ રીતે ઉપયોગ કરવો એ સુશાસનનું મહત્ત્વનું પાસું છે. કોઈપણ કાર્યના અમલીકરણ વખતે એવી પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે જેથી તેમાં રોકાયેલા કે ઉપયોગમાં લેવાયેલા સંસાધનોનો મહત્તમ ઉપયોગ થઈ શકે જેથી શાસન એ અસરકારક અને કાર્યક્ષમ બની રહે.</p> (3) સર્વસંમતિ <p>⇒ નિર્ણય પ્રક્રિયામાં સહભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપવાથી લોકોના અભિપ્રાય જાણી શકાય છે આ અભિપ્રાય બાદ જ્યારે નિર્ણય લેવાનો સમય આવે ત્યારે સર્વસંમતિથી નિર્ણય લેવામાં આવે જેથી સમગ્ર સમુદાયનું હિત જળવાય રહે.</p> (4) પારદર્શી <p>⇒ સુશાસનનું એક મહત્ત્વનું પાસું એ પારદર્શી શાસન છે. લોકોને જાણવાનો અધિકાર છે કે સરકારી પ્રક્રિયામાં નિર્ણયો કઈ રીતે લેવામાં આવે છે તથા સરકાર દ્વારા ખર્ચ થતા નાણાનો શું લાભ થયો વગેરે જેવી બાબતો શાસનને લોકો પ્રત્યે પારદર્શી બનાવે છે.</p> <p>દા.ત. ભારતમાં માહિતીનો અધિકાર એ શાસનને પારદર્શી બનાવે છે જે સુશાસનની દિશામાં એક મહત્ત્વનું પગલું છે.</p> (5) જવાબદેહ <p>⇒ પરંપરાગત શાસન એ સરકારને જનતા પ્રત્યે જવાબદેહ બનાવતું ન હતું જેના કારણે ઘણી સમસ્યાઓ ઊભી થઈ જેવી કે ભ્રષ્ટાચાર અને સરકારી પ્રક્રિયાઓમાં થતો વિલંબ પરંતુ સુશાસન એ સરકારી તંત્રને જનતા પ્રત્યે જવાબદેહ બનાવે છે. સુશાસન માટે કોઈ સંસ્થા કે સંગઠન લોકો પ્રત્યે જવાબદાર છે જેનાથી લોકોના જીવન પર સંસ્થા કે સંગઠનના નિર્ણયોનો પ્રભાવ પડતો હોય છે.</p> (6) પ્રતિભાવશીલ <p>⇒ સુશાસન એ પ્રતિભાવશીલ છે, તેના દ્વારા યોગ્ય સમયમાં સેવાઓ આપવાનું વચન આપવામાં આવે છે જે પ્રક્રિયાઓને ઝડપી બનાવે છે અને શાસન પ્રત્યે લોકોનો અભિગમ બદલાય છે જેથી શાસન પર તેમની વિશ્વસનીયતામાં વધારો થાય છે.</p> (7) ન્યાયાપૂર્ણ અને સમાવેશી <p>⇒ સમાજની સુખાકારી એ તે બાબત પર નિર્ભર કરે છે કે નિર્ણય પ્રક્રિયામાં તેઓને સાંભળવામાં આવે છે કે નહીં સમાજના બધા સમુદાયો વચ્ચે ન્યાયપૂર્ણ વ્યવહાર કરવામાં આવે અને કોઈ એક સમુદાય કે સંગઠનને લાભો પહોંચાડવાના બદલે બધા સમુદાયોને સક્ષમ કરવામાં રાષ્ટ્રનું હિત રહેલું છે.</p> (8) કાયદાના નિયમોનું પાલન <p>⇒ સુશાસન અંતર્ગત કાયદાને તથા નિયમોને વિશિષ્ટ સ્થાન આપવામાં આવે છે જેના માધ્યમથી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું સંચાલન કરવામાં સરળતા રહે છે. એક સ્વતંત્ર ન્યાયતંત્ર એ સુશાસનનું આગવું લક્ષણ છે જેના દ્વારા માનવ અધિકારોનું રક્ષણ શક્ય બને છે અને વ્યક્તિનો સંકલિત વિકાસ શક્ય બની શકે છે.</p> 	<p>04 માર્ક</p>
---------------	--	-----------------

ALL THE BEST

STI MODEL ANSWER

<p>1.</p> <p>ANS</p>	<p>હાલમાં સરકાર દ્વારા બેંકોના એકીકરણ સંદર્ભે મહત્વનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. બેંકોના આ એકીકરણનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરો.</p> <p>બેંકોના એકીકરણનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન :- એકીકરણથી મોટી બેંકોનું નિર્માણ થાય છે.</p> <p>હકારાત્મક :-</p> <ul style="list-style-type: none"> મોટા કદની બેંકો બનવાથી 'જોખમોની વહેંચણી' નો સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે, અર્થાત ઓછી NPA કે ઓછી ખોટ નું સર્જન થાય છે. વધુ મોટી બેંકોએ વધુ સારી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ, સારી કાર્યક્ષમતા, વધુ કુશળ કર્મચારીઓને આકર્ષવા મદદરૂપ બની રહે છે. Financial Inclusion (નાણાકીય સમાવિષ્ટતા વધારવા માટે ઉપયોગી) બેંકોની ભૌગોલિક પહોંચ વધારવા માટે આ એકીકરણ ઉપયોગી છે. ઓછી બેંકો હોવાથી સારું નિયમન થઈ શકે છે. લક્ષ્યાંકો નક્કી તથા સિદ્ધ કરવા માટે ઉપયોગી છે તથા સરકાર દ્વારા ટેબરેખની પ્રક્રિયા પણ આસાન બની રહે છે. મોટી બેંકો → વધુ નાણાં → ઊભરતા જતા ભારતના અર્થતંત્રની નાણાની માંગ પૂરી કરવા માટે ઉપયોગી. જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોએ સરકારની સહાય વગર સંસાધનો (મૂડી) ઊભા કરવા માટે સક્ષમ બનશે. વિવિધ બેંકોમાં કાર્ય કરતા કર્મચારીઓના વેતનમાં અસમાનતા દૂર થશે તથા સમાન કાર્યપદ્ધતિ અમલમાં આવશે. નકામા તથા ડુપ્લીકેટ હોદ્દાઓ દૂર થશે. જેથી કાર્યકારી ખર્ચમાં ઘટાડો થશે. વૈશ્વિક ધોરણે ભારતીય બેંકોની વધુ સારી ઓળખ અને વધુ સારું રેટિંગ. આથી વિદેશી મૂડીરોકાણ આકર્ષવામાં પણ આ પગલું મદદરૂપ થશે. <p>નકારાત્મક :-</p> <ul style="list-style-type: none"> મોટી બેંક → વધુ જોડાયેલા લોકો → કોઈ નાણાકીય અસર કે દુર્ઘટના થાય તો વધુ મોટા સમૂહને અસર થાય. લોકો પાસેના વિકલ્પોમાં ઘટાડો. ઓછી બેંકો હોવાથી દરેક બેંક દ્વારા એકસમાન નીતિ અપનાવવામાં આવે તો લોકોને નુકસાન. ટૂંકા તથા મધ્યમગાળામાં કર્મચારીઓને નુકસાન → નોકરીની કપાતો, નવા વાતાવરણમાં ભળવું વગેરે. અમુક બેંકોનું નિર્માણ ચોક્કસ ક્ષેત્રમાં ચોક્કસ સેવાઓ આપવા માટે થયું હતું. આથી તેમનું એકીકરણ થતાં આ હેતુ નષ્ટ પામશે, અને તેને સંબંધિત ગ્રાહકોમાં ઘટાડો થશે. મોટી બેંકો પર વૈશ્વિક મંદી કે અન્ય દુર્ઘટનાઓની પણ અસર પડી શકે. એકીકરણ: બેંકો-બેંકો વચ્ચે મતભેદો થઈ શકે, જેમ કે વધુ સારી-સક્ષમ બેંક દ્વારા ખોટ ખાતી બેંકોની જવાબદારી લેવી, આગળ કઈ નીતિઓ અપનાવવી વગેરે. એકીકરણ એ NPA ને ઊકેલવા માટેનો યોગ્ય રસ્તો નથી. એવું જરૂરી ન હોય કે મોટી બેંકોમાં NPA નહીં થાય. ભળતી બેંકોની ખામીઓ-ખરાબીઓ એકીકૃત થયેલ બેંકમાં પ્રસરી શકે. કાર્યશૈલીઓમાં તફાવત આવી શકે. (ભળતી બેંકોની કાર્યશૈલીઓ અલગ હોય શકે) વગેરે.. 	<p>10 માર્ક</p>
<p>2.</p> <p>ANS</p>	<p>ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ-4.0 :-</p> <ul style="list-style-type: none"> હાલનો ટેકનોલોજી યુગ એ 'ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ 4.0' શબ્દ દ્વારા વર્ણવી શકાય. આ ક્રાંતિમાં વિવિધ ટેકનોલોજીનો સમન્વય કરવામાં આવ્યો છે, જેમા ડિજિટલ, ભૌતિક, માનવીય વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. ત્રીજા ઔદ્યોગિક યુગ પર આધાર રાખીને ચોથો ઔદ્યોગિક યુગ એ એક ક્રિયા છે જેમાં તે ઇલેક્ટ્રોનિક્સ આધારિત ઉદ્યોગો પરથી માનવજાત અને ઇલેક્ટ્રોનિક્સના સમન્વય તરફ જઈ રહ્યો છે. <p>મુખ્ય ઘટકો :-</p> <ul style="list-style-type: none"> સાયબર-ફિઝિકલ સિસ્ટમ ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ બીગ ડેટા એનાલિટીક્સ ક્લાઉડ કમ્પ્યુટિંગ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ 3-D પ્રિન્ટિંગ સ્વચાલિત વાહનો વગેરે. <ul style="list-style-type: none"> ઉત્તમ ઉદાહરણ :- માણસ, મશીન અને બુદ્ધિમતા વચ્ચેનું અંતર આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ દ્વારા ઘટ્યું છે. નવી ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ માટે ડેટા (માહિતી) એ મુખ્ય ઇંધણ છે. (Data is the new Oil) 	<p>04 માર્ક</p>

3.

GST ને અમલી બનાવવાના પડકારો :-

04 માર્ક

ANS

રાજકીય :-

- રાજ્ય-કેન્દ્ર વચ્ચે GSTની ફાળવણી વિશેના તણાવો.
- રાજ્યોએ 15માં નાણાપંચને GST દ્વારા મળતાં કમ્પેન્સેશનનો સમયગાળો વધારવા માંગ કરી.

ટેકનીકલ:-

- સર્વર ડાઉન, ટેકનીકલ ગ્લીચ વગેરે જેવા પ્રશ્નો.
- દુર્ગમ વિસ્તારોમાં સંસાધનો તથા કનેક્ટીવિટીનો પ્રશ્ન.

લોકો વિશે :-

- નાના વેપારીઓ સંપૂર્ણ પ્રક્રિયાની પૂરતી સમજ ધરાવતા નથી, ઉપરાંત તેઓ અર્ધસાક્ષર હોવાથી આ સમજ કેળવવી પણ અઘરી બને છે.
- અમુક મહિનાઓમાં ભરવો પડતો GST (વારંવાર કરવી પડતી ગણતરીઓ અને પેપર વર્ક)
- આ દરમિયાન વધુ જાળવણી ખર્ચ.
- વિવિધ દરોની ફેરબદલી દ્વારા ગૂંચવણ. (18% માંથી 12%, 5% માંથી 12% બદલાતા જતા દરો)
- કંપનીઓ દ્વારા ફેરફાર થયેલા GST દરોનો ગ્રાહકો સુધી લાભ પહોંચાડવામાં લાગતો લાંબો સમય.

દરેક સ્પર્ધામાં વહેલી શરૂઆત... એટલે જ વિજય

ગાંધીનગરમાં ICEની નવી બ્રાંચનો શુભારંભ

તલાટી / જુનિયર ક્લાર્ક /
સિનિયર ક્લાર્ક /
મદદનીશ આદિજાતિ
વિકાસ અધિકારી વગેરે...

SPECIAL BATCH

ફ્રી

ટ્રાયલ લેકચર
21/11/19
સવારે 8 થી 11

નવા શુભારંભ સાથે સ્પેશિયલ ડિસ્કાઉન્ટ

પ્રથમ 121 વિદ્યાર્થી માટે

5000/- ગું
SPECIAL
DISCOUNT

આવનારી વર્ગ-3ની તમામ ભરતીઓ
માટે ખાસ બેચ

100% સફળતા માટે

ICE®

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત
81406-01110 / 81407-01110

વહેલા તે પહેલાના ધોરણે પ્રવેશ

ઘ-2, સેક્ટર-6, બીજો માળ, ઈસ્કોન ગાંધીયા પાસે, ગાંધીનગર

icerajkotofficial

www.iceonline.in

icerajkot

STI MODEL ANSWER

<p>1.</p> <p>ANS</p>	<p>ભીતચિત્રોની લૌકિક પરંપરા વિશે માહિતી આપો.</p> <p>ભીતચિત્રોની લૌકિક પરંપરા :-</p> <ul style="list-style-type: none"> 17મી સદીથી ગુજરાતમાં જિનાલય, દેવાલય, હવેલીઓ, લોકાયતનો, મહેલ-મહેલાતો અને લોકઘરોમાં ભીતચિત્રોની પરિપાટી શરૂ થઈ. 17-18મી સદીના ભીતચિત્રોમાં રાજસ્થાની તથા મુસ્લિમ પરિપાટીની અસર જોવા મળે છે. પાલિતાણાના મંદિરો, ખેડા જિલ્લાના રુસેશ્વરના સમાધિ મંદિરો, ચાણોદ, કરનાળી વગેરેની ભીતો પર રામકથા, કૃષ્ણકથા, ભાગવત અને ઓખા અનિરુદ્ધના ગુજરાતી સાથે રાજસ્થાની શૈલીની અસરવાળા ચિત્રો જોવા મળે છે. મરાઠા (ગાયકવાડ) શાસન→મરાઠી અસર→વડોદરામાં ત્ર્યંબકવાડાના ચિત્રો, ખેડા જિલ્લામાં ભાદરવા ગામના મકાનો પરના ચિત્રો વગેરે ઉલ્લેખનીય છે. સમારકામ કે જીર્ણોદ્ધાર દરમિયાન ઘણાં ચિત્રો નાશ પામ્યા છે. સૌરાષ્ટ્રના રવિશંકર રાવળે આ પરિપાટીને શિલાવંત કે સલાટી શૈલી કહી. ઉદા. લાઠી પાસેનું અંટાળિયા મહાદેવનું મંદિર, જામનગરનો લાકોટો કાંઠો, વાલકુંડનું જૈન દેરાસર વગેરેમાં આ શૈલી જોઈ શકાય છે. શિહોર દરબારગઢના ભીતચિત્રો લગભગ નષ્ટ→ભાવનગરના ગાંધી સ્મૃતિ સંગ્રહાલયમાં તેની નકલો સુરક્ષિત. તેના દ્વારા એ વખતના લશ્કરી સરદારો, બખ્તરિયા ઘોડેસવારો, તોપચીઓ તથા તત્કાલીન પોશાકો, પાઘડીઓ વગેરેનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ મળી રહે છે. દામનગર પાસેના પાંડરશિંગા ગામની ભાગોળે વિશ્વંભરનાથની જગ્યામાં ભીતચિત્રો-રામાયણ, ભાગવતની ચિત્રાવલીઓ જોઈ શકાય છે. સૌરાષ્ટ્રમાં ઓગણીસમી સદીમાં થયેલા ભીતચિત્રો શુદ્ધ લોકકલા છે. જેમાં મહુવા સહકારી હાટના ડેલાના ચિત્રો, મહુવા નાના ગોપનાથનું મંદિર, શિહોર રામજી મંદિર, ખદરપરના લોકાયતનના ચિત્રો વગેરે છે. વીસમી સદીની શરૂઆતમાં ગ્રામ ઘરો, લોકાયતનો અને ચોરામાં કરવામાં આવેલાં ચિત્રોમાં મરાઠી ઢબનો પોશાક, અંગ્રેજી હેટ, કોટ, પાત્રની નાટકીય પ્રકારની રજૂઆત સાથે ગળી રંગથી પાત્ર અને વસ્ત્ર તેમજ ઉપસ્કારોમાં તેજછાયા જોવા મળે છે. આ પ્રકારના ચિત્રો ખંઢેરા, મહાદેવ પરા, ભૂભલી વગેરે સ્થળે છે. બિહારી ગ્રામ સ્ત્રીઓ મધુબાની ચીતરે તેવી રીતે ભાવનગર જિલ્લાની ખરક, આપર, કોળી સ્ત્રીઓ આલેખ ચિત્રો કરે છે. <p>(1) કચ્છની કમાંગરી :-</p> <ul style="list-style-type: none"> સમયગાળો : 17-18મી સદી. રાજસ્થાન તથા તળપદી લોકકલામાના અનુબંધમાંથી કચ્છી ચિત્ર પરિપાટી નીપજી છે. જેને કમાંગર શૈલી કહે છે. દરબારગઢની જૂની મેડીના રેખાંકિત ચિત્રો, ગોરખનાથના ભંડારાના ચિત્રો, સુજાબાનો ડેલ, ભારાપારા વગેરે તેના ઉદાહરણો છે. કચ્છના મકાનોમાં પણ ભીતચિત્રો છે. રાયણ ગામની એક ડેલીમાં વાઘનો શિકાર, પટ્ટાબાજી, સ્ત્રીના ચહેરાવાળી ઘોડી તથા સિંગ રામ, વિકટોરીયા ઘોડાગાડી વગેરેના ચિત્રો છે. 19મી સદીમાં મેકમર્ડોના બંગલાના ચિત્રો, દેવપર દરબારગઢના અને બિબ્બરના ચિત્રો વગેરે પણ પ્રસિદ્ધ છે. <p>(2) પીઠોરો :-</p> <ul style="list-style-type: none"> વડોદરાના છોટાઉદેપુરના રાઠવા અને અન્ય આદિવાસીઓ 'પીઠોરો' તરીકે ઓળખાય છે. આલેખન પરંપરા ધાર્મિકતા સાથે જોડાયેલ. કુંવારી કન્યાનું માંગલ્ય, ખેતીવાડીની ખરકત, પશુની સુખાકારી માટેની માન્યતાઓનું આલેખન કરાય છે. આદિવાસીઓની તળપદ કલાનો નિખાર પરિપાટી પીઠારાની નકશીમાં જોઈ શકાય. વાંસની દિવાલ પર ઘોળ કરીને ધર્મવિધિ પ્રમાણે બે-ત્રણ વ્યક્તિઓ એક દિવસમાં 'પીઠોરો' આલેખન પૂરું કરે છે. ઘોળો, લાલ, પોપટી, લીલો, ભૂરો, કાળો વગેરે સપાટ રંગ પૂરીને ચિત્રાંકન પર ઘોળા કણ માંડીને ચિત્ર પૂરું કરાય છે. ગુજરાતના આદિવાસી-ચિત્રમાં ભાવનાની અભિવ્યક્તિ ઉલ્લેખનીય છે. તેમનાં ચિત્રાલેખોમાં દેહ, રૂપ કે ઘાટનો કોઈ વાસ્તવિક અંશ નથી, પરંતુ સરળ આકારમાં માણેલી વસ્તુઓનું પ્રતીકરૂપે રેખાંકનથી કરેલી રજૂઆત જોઈ શકાય છે. ભીલ પ્રજામાં પણ આ પરંપરા છે. તેઓ પોતાની ઝૂંપડીમાં દિવાલ લીપણ કરીને વનવાસી જણની કલ્પનાના આભિજાત આલેખો માંડે છે. સુરજ, ચંદ્ર, તારા, દિહત દેવનું આલેખન : રેખા તથા બિંદુથી આલેખન તેઓ કરે છે. 	<p>10 માર્ક</p>
----------------------	---	-----------------

2. ANS	<p>ગુજરાતના હવેલી સ્થાપત્ય વિશે નોંધ લખો.</p> <p>ગુજરાતનું હવેલી સ્થાપત્ય :-</p> <ul style="list-style-type: none"> — પ્રાચીન સમયમાં સંયુક્ત કુટુંબની પરંપરા હતી અને તે સમયે હવેલીઓ વધુ પ્રચલિત હતી. — ગુજરાતમાં અલંકારપૂર્ણ કાષ્ટ સ્થાપત્યનો પ્રારંભ 12મી સદીથી થયો હતો તથા 15મી સદીમાં તે ચરમસીમાએ પહોંચી હતી અને 19મી સદી સુધી આ પરંપરા યથાવત રહી હતી. <p>રચના :-</p> <ul style="list-style-type: none"> — ભોંયતળિયુ ઉપરાંત 1 કે 2 માળ. — આગળના ભાગમાં રવેશ. — ખડકી — મધ્યભાગમાં ચોક, ચોકની વચ્ચે પાણીની ટાંકી — અંદરના ભાગમાં અન્ય રવેશ — પરસાળ, ઓરડા — પાછળના ભાગમાં વાડો. — મધ્યમાં પૂજા, રસોઈ, કોઠાર. — શિલ્પસ્થાપત્ય તથા શાસ્ત્રીય નિયમોનું ચુસ્ત પાલન. — અભેરાઈઓ — નાની સીડી/દાદરાઓ — ઓરડામાં જાળીવાળી નાની બારીઓ. <p>ઉદા :-</p> <ul style="list-style-type: none"> — વડોદરામાં સુરેશ્વર દેસાઈની હવેલી, હરિભક્તિ કુટુંબની હવેલી, લલ્લુબહાદુર / મંગળ પારેખની હવેલી — અમદાવાદમાં શાંતિદાસ ઝવેરીની હવેલી, દોશીવાડાના પોળની હવેલી, પતાસા પોળની હવેલી, હઠિસિંહની હવેલી, દિવેદિયાની હવેલી વગેરે. 	04 માર્ક
-----------	--	----------

3. ANS	<p>ટિપ્પણી નૃત્ય વિશે ટૂંકમાં જણાવો.</p> <p>ટિપ્પણી નૃત્ય :-</p> <ul style="list-style-type: none"> — શ્રમજીવી વર્ગના જીવન સાથે સંકળાયેલું આ નૃત્ય અસલમાં સૌરાષ્ટ્રના ચોરવાડની કોળી સ્ત્રીઓનું છે. — ટિપ્પણી એક એવી લાકડી છે જેની નીચેના છેડા પર વજનવાળો ચોરસ/ગોળાકાર લાકડાનો/લોખંડનો ટુકડો લગાવેલો હોય છે. — કોઈ ઘર ચણાતુ હોય ત્યાં જમીન પર છો બેસાડવા માટે આ ટિપ્પણીથી ટીપવાનું હોય છે. — મજૂર સ્ત્રીઓ આ કામ કરતી વખતે ઢોલની સાથે ગાયન સાથે ગાઈ તાલબદ્ધ રીતે પોતાની ટિપ્પણી પછાડતી નૃત્ય કરે છે. — ઢોલ ઉપરાંત : ઝાંઝ, મંજરા, શરણાઈનો પણ ઉપયોગ થાય છે. — પાંચથી છ જાતની, પંદર-વીસ ચાલમાં ચલાતી ટિપ્પણીઓ જોવા મળે છે. — જોમ, જુસ્સો, અતૂટ તાલબદ્ધતા, ત્વરિત, ચંચળ અંગમરોડ અને વિદ્યુતગતિ એ આ નૃત્યની વિશિષ્ટતા છે. — રાજકોટની ભીલ બહેનો પણ આ નૃત્ય કરે છે. — ગોહિલવાડના કંઠાવ્ય પ્રદેશની ખારવણ બહેનો તથા જામનગરની સીદી બહેનોનું ટિપ્પણી પણ પ્રસિદ્ધ છે. — સિમેન્ટ લાદી આવતાં - ચૂનાની ખો ભરવાનું કામ અદૃશ્ય થયું છે અને પરિણામે ટિપ્પણીનો યુગ આથમ્યો છે. 	04 માર્ક
-----------	---	----------

ICE CURRENT NEWS

YouTube

ICE RAJKOT

ICE CURRENT NEWS વીડિયો જોવા માટે અહીં
CLICK કરો

ALL THE BEST